

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ, ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ТА ІНФОКОМУНІКАЦІЇ**

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Український державний університет науки і технологій**

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ, ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ТА ІНФОКОМУНІКАЦІЇ**

**Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
3-4 березня 2025 р.**

Дніпро
2025

Організатори конференції:

кафедра економічної інформатики

Українського державного університету науки і технологій;

Національний університет «Запорізька політехніка».

Склад редакційної групи:

Л.І. Лозовська, Л.М. Бандоріна, Л.М. Савчук, К.О. Удачина

Економічна кібернетика : управління даними, хмарні технології та інфокомунікації : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, м. Дніпро, 3-4 березня 2025 р. Дніпро : УДУНТ, 2025. 230 с.

Збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, присвяченої дослідженню, розробці та використанню моделей вирішення завдань у складних управлінських системах, інструментів та методів управління даними, їх організації, безпеці, використанню, обміну, архівуванню, сучасних хмарних технологій.

Матеріали збірника будуть корисними науковцям, аспірантам, що займаються дослідженнями проблем у сфері економіко-математичного моделювання, розробки та використання комп'ютерних систем та інформаційних технологій в бізнесі, а також практичним працівникам.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за дотримання норм авторського права, за зміст і достовірність матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

МОДЕЛІ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ У СКЛАДНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ СИСТЕМАХ

<i>Бандоріна Л.М., Дідус О.М., Климкович Т.О.</i> ПРОЕКТУВАННЯ ТА РОЗРОБЛЕННЯ МОДУЛЯ АНАЛІЗУ ДИНАМІКИ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ	7
<i>Бандоріна Л.М., Завгородній К.О., Жилюк Є.В.</i> МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ТА ВИСНОВКИ ДЛЯ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ	14
<i>Білоцерківець В.В., Кошевий М.В., Самойленко Є.Г., Смірнов В.В.</i> РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	20
<i>Бушуєв М.Б., Петренко В.О., Фонарьова Т.А.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОКОМУНІКАЦІЙ ПРИ ПРИЙНЯТТІ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ В МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ НА ЗАСАДАХ ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	28
<i>Делієв С.К., Завгородня О.О.</i> МОДЕЛІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У РЕГІОНАЛЬНИХ СМАРТ-ПРОЄКТАХ	35
<i>Завгородня О.О., Жмуренко В.Г., Ткаленко Д.Д.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ: ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ	40
<i>Іщук С.О.</i> ТЕНДЕНЦІЇ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	45
<i>Каніщев І.А.</i> ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: ШЛЯХ ДО ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РИНКОВОЇ СТІЙКОСТІ	50
<i>Коробка Ю.В.</i> МОДЕЛІ ВИХОДУ УКРАЇНСЬКИХ ФРАНЧАЙЗЕРІВ НА ІНОЗЕМНІ РИНКИ	55
<i>Косолапов А.А., Романенко А.Ю.</i> ЕВРИСТИЧНИЙ МЕТОД ПОБУДОВИ РАЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ІНФОКОМУНІКАЦІЙ В СИСТЕМАХ УПРАВЛІННЯ...	61
<i>Kudria Y.V.</i> INCREASING THE COMPETITIVENESS OF REGIONAL INDUSTRY ON THE BASIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: FROM IMPERATIVES AND MECHANISM TO METHODS	67
<i>Лебедева В.К., Рудницька Н.С.</i> СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ОБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ	78
<i>Лебедева В.К., Ярошенко В.В.</i> МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ЧИННИКІВ НА МІЖНАРОДНУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	83

**РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В
УМОВАХ ВИКЛИКІВ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО
СУСПІЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ
УКРАЇНИ**

Білоцерківець В.В.

доктор економічних наук, професор

професор кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних дисциплін

Український державний університет науки і технологій

м. Дніпро, Україна

Кошевий М.В.

аспірант кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних дисциплін

Український державний університет науки і технологій

м. Дніпро, Україна

Самойленко Є.Г.

кандидат економічних наук, доцент

докторант кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних

дисциплін

Український державний університет науки і технологій

м. Дніпро, Україна

Смірнов В.В.

здобувач кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних дисциплін

Український державний університет науки і технологій

м. Дніпро, Україна

Анотація. В роботі розглянута проблематика еволюції зовнішньоекономічної діяльності України протягом останніх десятиліть, визначено основні тенденції, охарактеризовано причини та наслідки різноспрямованих векторів її руху, розкрито перспективи подальшого розвитку експортно-імпортних операцій, трансформації їх географічного охоплення.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, інформаційне суспільство, зовнішня торгівля.

Постановка проблеми. Вітчизняна економіка давно вже не розвивається як автаркічна, у певній мірі ізольована економіка. Навпаки, вона бере активну участь у еволюції глобальної економіки, є її невід'ємною складовою, пов'язана з іншими національними економіками масштабної мережею зв'язків, особливо щільною та потужною в умовах становлення інформаційного суспільства. Подібний стан включення у міжнародні економічні відносини визначається сучасної їх системою, за якої окремо взята національна економіка не здатна задовольнити власні потреби, ефективно їх задовольнити, задовольнити з найменшими витратами себе самостійно через розвинену спеціалізацію.

Все це визначає пріоритетність розвитку зовнішньоекономічної діяльності України, що набуває особливої актуальності за урахування викликів інформаційного суспільства. Зазначене визначило як мету, так й структуру та зміст поданого матеріалу.

Виклад основного матеріалу. Традиційно важко одночасно забезпечувати в межах однієї національної економіки переваги аграрного, індустріального та постіндустріального виробництва. Тим більше ці проблеми набувають потужного, детермінантного значення, в умовах форсованого поступу інформаційного суспільства, що несе с собою як низку загроз, так й нові можливості для бізнесу, орієнтованого на зовнішні ринки [1-4].

Найбільш важливими складовими зовнішньоекономічної діяльності історично виступають експортно-імпортні операції. Відповідно до чинного законодавства, експорт представляє собою продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. При цьому термін реекспорт означає продаж іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення за межі України товарів, що були раніше імпортовані на територію України [5].

Так само чинне законодавство визначає імпорт, як придбання українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності в іноземних суб'єктів господарської діяльності товарів з ввезенням або без ввезення цих товарів на територію України, включаючи купівлю товарів, призначених для власного споживання установами та організаціями України, розташованими за її межами [5].

Аналіз обсягів експорту та імпорту в Україну, реалізованих протягом 2005-2023 років дозволяє побачити актуальні тенденції у їх розвитку, що знайшли відображення на рисунках 1 та 2.

Зростання обсягу експорту відбувалось протягом розглянутого періоду майже безупинно. Спостерігались лише декілька періодів, коли динаміка експорту призупинялась чи ставала від'ємною. Такі незвичні події, що зумовлювали зворотні треки у традиційних напрямках руху показників, були не частими і їх можна цілком аргументовано пояснити об'єктивними змінами у світовій економічній кон'юктурі. Фактично можна виокремити наступні періоди девіацій та їх визначити причини:

1. Глобальну фінансову кризу 2008-2009 років.
2. Стагнацію в епоху правління В. Януковича.
3. Радикального згортання зовнішньоекономічної діяльності у добу поширення глобальної пандемії.
4. Різкого погіршення економічної кон'юктури під час шоку від повномасштабного вторгнення у 2022 році.

Слід зазначити, що наведені показники обчислюються в гривнях, що дещо викривлює реальну динаміку експорту за умов різких коливань курсу національної валюти протягом розглянутого періоду від 5 до 40 грн. за долар.

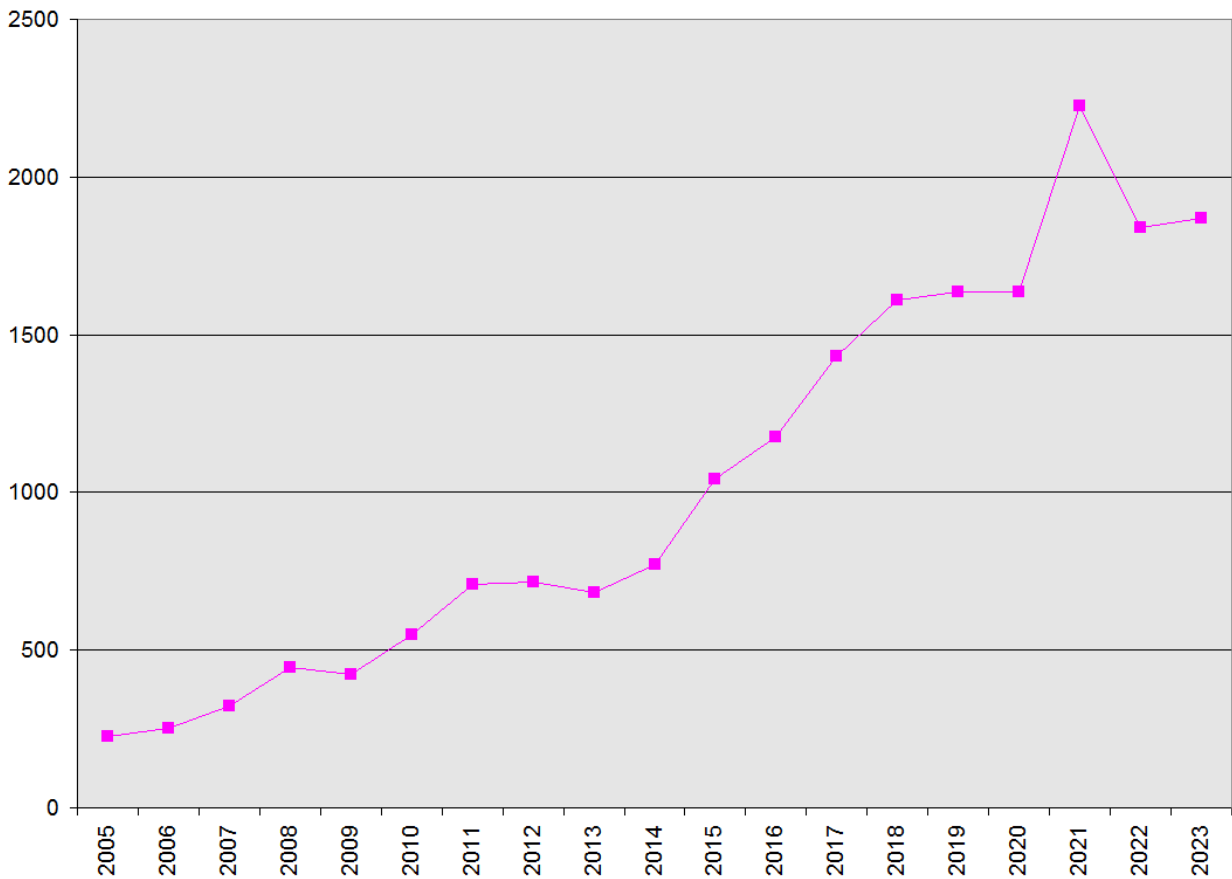

Рисунок 1. Динаміка обсягу експорту в Україні, млрд. грн., 2005-2023 роки

Схожа ситуація спостерігається й щодо імпорту товарів та послуг в Україну (рисунок 2). За загального зростання обсягу імпорту протягом досліджуваного періоду, можна виокремити відтинки часу, коли спостерігалась зворотна тенденція. Це аналогічні періоди, що припадають на часи світової кризи, стагнації початку 10-х років, світової пандемії COVID-19.

Скорочення обсягу імпорту знаменувало погіршення добробуту населення України, оскільки за падіння ВВП, реальної заробітної плати, інших доходів широкі верства населення, насамперед, змушені відмовлялись у своєму споживчому виборі від товарів іноземного виробництва, надаючи тимчасово перевагу більш дешевим їх вітчизняними аналогам.

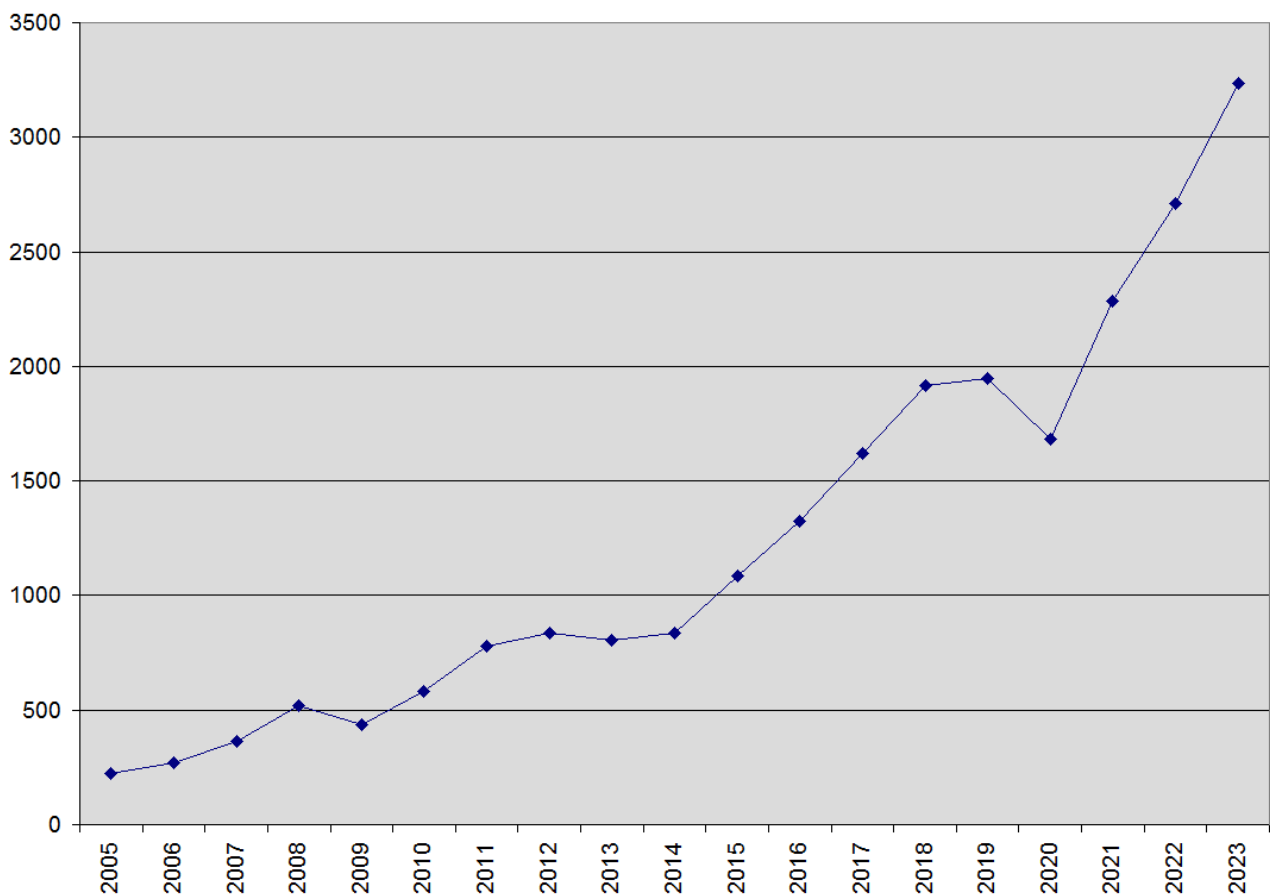

Рисунок 2. Динаміка обсягу імпорту в Україну, млрд. грн., 2005-2023 роки

Слід зазначити, що майже протягом всього існування національної економіки України спостерігається стале перевищення обсягу імпорту над обсягом експорту (таблиця 1).

Таблиця 1. Динаміка, експорту, імпорту та їх сальдо протягом 2005-2023 років, млрд. грн. [5]

Роки	Експорт товарів та послуг	Імпорт товарів та послуг	Сальдо
2005	227252	223555	3697
2006	253707	269200	-15493
2007	323205	364373	-41168
2008	444859	520588	-75729
2009	423564	438860	-15296
2010	549365	580944	-31579
2011	707953	778928	-70975

2012	717347	835394	-118047
2013	681899	805662	-123763
2014	770121	834133	-64012
2015	1044541	1084016	-39475
2016	1174625	1323127	-148502
2017	1430230	1618749	-188519
2018	1608890	1914893	-306003
2019	1636416	1957599	-321183
2020	1637399	1681526	-44127
2021	2224704	2286067	-61363
2022	1840563	2712325	-871762
2023	1868904	3237014	-1368110
2005	227252	223555	3697
2006	253707	269200	-15493
2007	323205	364373	-41168
2008	444859	520588	-75729

Якщо щодо співвідношення експорту та імпорту послуг ситуація не виглядає настільки однозначною, то щодо експорту та імпорту товарів це викликає певне занепокоєння.

Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами (експорту) протягом січня–жовтня 2024 року наведена на рисунку 3.

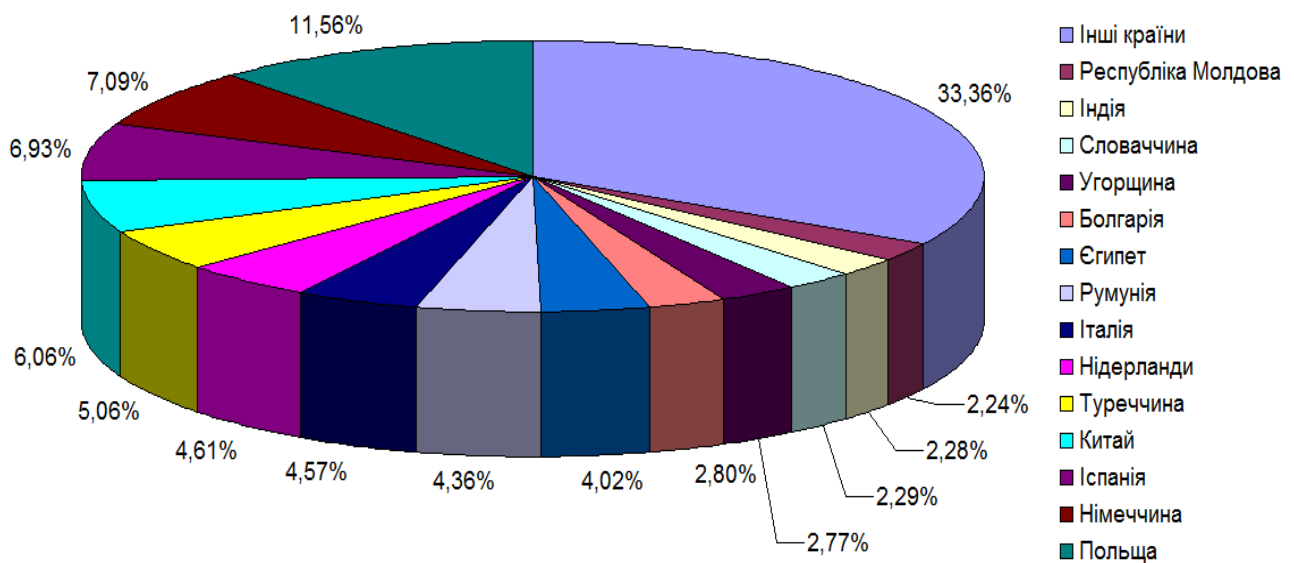

Рисунок 3. Географічна структура експорту товарів з України, млрд. грн., 2005-2023 роки [5]

Аналогічно географічна структура зовнішньоторгівельних операцій з імпорту товарів протягом січня–жовтня 2024 року наведена на наступному рисунку 4. Як бачимо, якщо географічна структура експорту є достатньо диверсифікованою, з певним переважанням Польщі (11,56%) та Німеччини (7,09%), то щодо імпорту можна виокремити однозначного лідера – Китайську народну республіку (20,3%), за яким з великим відставанням слідують Польща (9,87%) та Німеччина (7,66%).

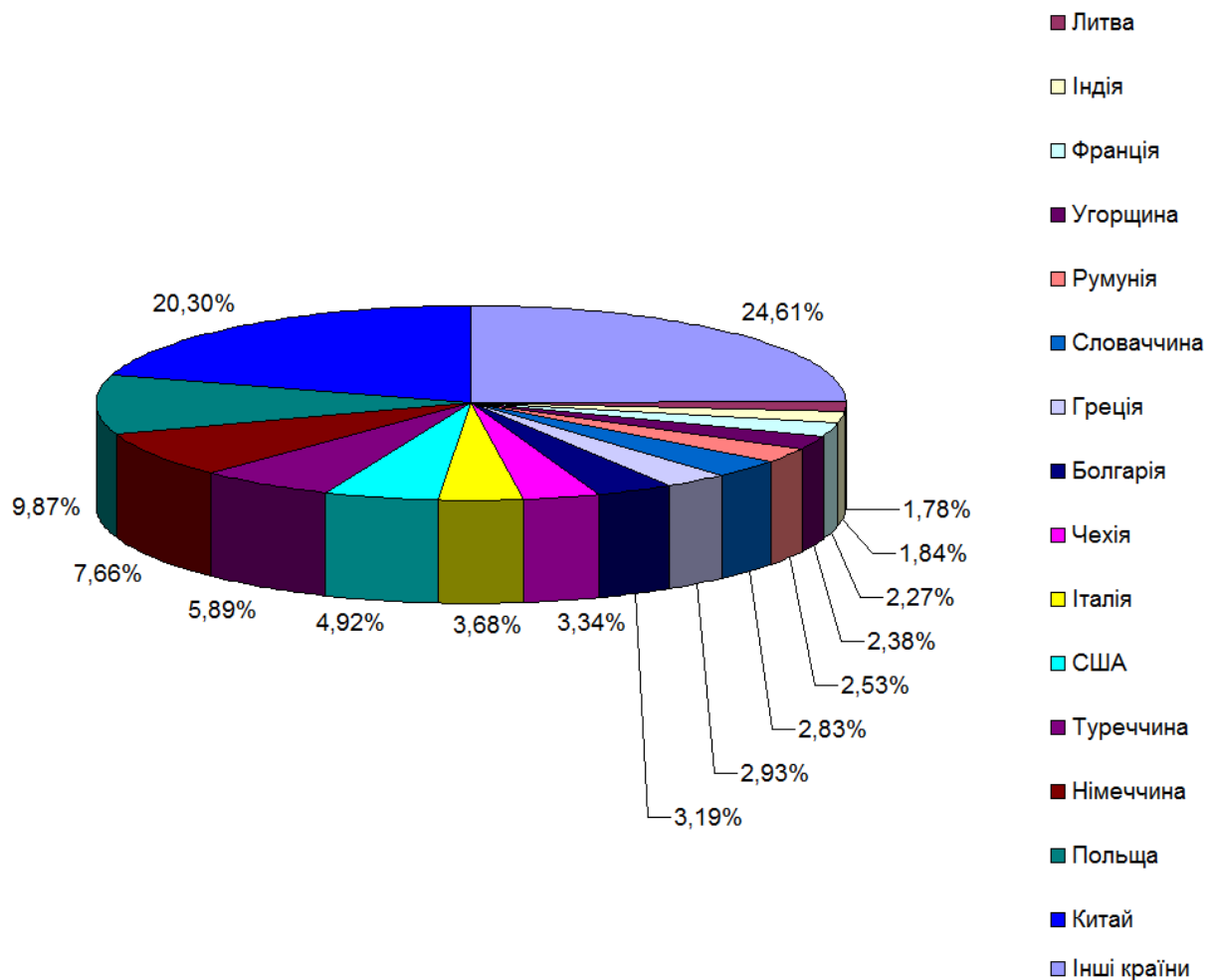

Рисунок 4. Географічна структура імпорту товарів в Україну, млрд. грн., 2005-2023 роки [5]

В цілому, можемо спостерігати поступову втрату лідерських позицій КНР, з поступовою диференціацією імпорту, що послаблює ризики зовнішньоекономічної діяльності в аспекті імпорту. Стосовно структури експорту можна зафіксувати значно менші ризики провадження

зовнішньоекономічної діяльності. З десяти найбільших партнерів українського бізнесу 7 припадає на країни Європейського Союзу з великою ємністю внутрішнього ринку, стабільним правилами економічної гри та заможним населенням. Інші три партнери розосереджені у різних регіонах світу – КНР (Східна Азія), Туреччина (Близький Схід), Єгипет (Африка), що також сприяє мінімізації ризиків для підприємств-експортерів.

Висновки. З одного боку, формування глобальної економіки, поширення світової практики домінування ідеології фритредерства, відкритість як вітчизняної економіки, так й у певній мірі економік-реципієнтів українських експортно-імпортних потоків створює нові можливості для випереджального економічного зростання, відчиняє двері в майбутнє добробуту та благополуччя. А, з іншого, гіпертрофована відкритість національної економіки визначає її залежність від глобальних процесів, зумовлюючи форсовані падіння у кризи та депресії, спричинені зовнішніми щодо неї факторами. Особливої гостроти останнє набуває в умовах оформлення інформаційного суспільства як невід’ємної реальності сьогодення.

Перелік посилань:

1. Базилевич В.Д. Економічна теорія. Політекономія. Київ : Знання-Прес. 2001. 581 с.
2. Трифонова О.Д. Аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на зовнішньоекономічну діяльність України, шляхом дослідження експортно-імпортних операцій. *Ефективна економіка*. 2017. № 6. 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5647>
3. Шкурупій О.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Київ : Центр учбової літератури. 2012. 248 с.
4. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». *Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР)*. 1991. № 29. ст. 377. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ, ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА
ІНФОКОМУНІКАЦІЇ**

Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
3-4 березня 2025 р.

Відповідальний редактор Л.І. Лозовська
Комп'ютерна верстка Л.В. Мала

Український державний університет науки і технологій

2025